Massasjesalongene

Metoderapport

Metoderapport, Skup 2022: Massasjesalongene

Publisert: 07.12.22

Innsendere:
Anette Berentsen, tlf: 91616592
Kjersti Knudssøn, tlf: 95202961
Christian Skaar Lura, tlf: 41677177

Kontaktpersoner:
Kjersti Knudssøn, kjersti.knudsson@nrk.no
Christian Skaar Lura, christian.lura@nrk.no

Redaksjon:
NRK Brennpunkt
Postboks 8500 Majorstuen
0340 Oslo

Prosjektledere: Kjersti Brokhaug og Cecilie Ellingsen
Redaksjonssjef: Reidar Kristiansen
Redaktør: Egil Sundvor

Innsenderne står inne for juridiske og etiske vurderinger i rapporten.

Innhold

Innledning 1
Fase 1: Hva er dette for en bransje? 1
1.1 Metode: Muntlige kilder 1
1.2 Metode: Vente og se 1
1.3 Metode: Innsamling av data 2
1.3.1 Metode: Sjekke rapporter fra Arbeidstilsynet 2
1.3.2 Metode: Finne dommer og politiavhør 2
1.3.3 Metode: Hva vet politiet? 3
1.3.4 Metode: Finne rapporter og fagkilder 3
1.4 Metode: Skjult kamera del 1 4
1.4.1 Metode: En gammel sykkel og systematikk 4
1.4.2 Funn på gaten 5
1.5 Forsøk på åpne kilder 5
1.5.1 Strømmen – smittsom lumbago? 6
1.5.2 En kvinne i Tromsø 6
1.5.3 Moren som solgte sitt barn 6
1.5.4 Problemer for de seriøse 6
1.6 Metode: Innsamling av data gatelangs 7

1.6.1 Metode: Jakt på kundebiler 7
Fase 2: Hvor stort er omfanget av prostitusjonen? 7
2.1 Metode: Skrape Realescort 7
2.2 Metode: Bygge søkbar database..... 8
2.3 Utfordring: Thai eller ikke?..... 9
2.4 Metode: Samle all research..... 9
2.5 Metode: Skjulte opptak del 2 9
2.6 Utfordring: Uklare svar 9
2.7 Metode: Skjulte opptak del 3 9
2.8 Etikk: Bryte egne grenser 10
2.9 Funn: Halliker, mødre og døtre 10
2.10 Metode: Personidentifisering 10
2.10.1 Metode: Sammenligne bilder..... 11
2.10.2 Metode: Samle og sjekke telefonnumre 11
2.10.3 Metode: Skrape selskaper i Brønnøysund 12
2.10.4 Metode: Finne folk i Folkeregisteret 12
Fase 3: Er det organisert? Hvordan gjøres det?..... 13
3.1 Metode: Tilgjengeliggjøre egne data 13
3.2 Metode: Krysskoble mobilnumre og steder..... 13
3.3 Utfordring: Ikke alle mobileierne ble identifisert..... 13
3.4 Metode: Tilgang til lukkede grupper 14
3.5 Etikk: Bruk av falske profiler..... 14
3.6 Metode: Dokumentere reiser med kamera 14
3.7 Etikk: Hvor tett kunne vi gå? 14
3.8 Kundene 15
Fase 4: Kvalitetssikring og etiske avveininger 15
4.1 Kildekritikk 15
4.2 Utfordring: Antall som selger sex – mulig feilkilde 15
4.3 Metode: Bruk av tolk 16
4.4 Utfordring: Begrensninger og svakheter i databasen 16
4.5 Etikk: Skjulte opptak og bruk av materialet 17
4.6 Etikk: Visning og imøtegåelse..... 18
4.6.1 Etikk: Informasjon til andre 18
4.7 Etikk: Stigma og sårbare grupper 19
Fase 5: Publisering..... 19
5.1 Funn 19
5.2 Konsekvenser 20
5.3 Slik har arbeidet vært organisert 20

Innledning

NRK Brennpunkt har avdekket omfattende hallikvirksomhet og prostitusjon i thaimassasjebransjen. Undersøkelser i Bergen viser at 75 prosent av salongene tilbyr seksuelle tjenester. Stikkprøver viser at omfanget trolig er det samme i hele landet. Prostitusjonen er i stor grad organisert av kvinnelige halliker, og NRK har identifisert 80 salonger over hele landet som fungerer som bordell for omreisende prostitusjon. I tillegg viser arbeidet at en del kvinner rekrutterer og selger sine egne døtre. Mange av kvinnene har stor spillegjeld og blir tvunget til prostitusjon.
Dette er et lukket miljø, og de færreste anmelder eller vitner mot personer som utnytter dem.
Mange snakker dårlig norsk, de kjenner ikke til rettighetene sine i det norske samfunnet.
Det er et miljø som bekymrer norske myndigheter, men som man likevel ikke gjør mye med.

Researchfasen varte fra mars 2021 til desember 2022. Opptak foregikk parallelt, mens redigeringen begynte i august 2022 og pågikk frem til sending.

Fase 1: Hva er dette for en bransje?

Historien startet med observasjoner og undring. Gjennom flere år hadde vi sett slitne salonger med tildekkede vinduer og open-skilt over hele Bergen. Vi diskuterte mens vi var ute på andre oppdrag. Hva foregår egentlig på innsiden, og er det marked for alle salongene? Undringen forsvant i en travel hverdag, men dukket opp igjen. I samtaler med venner og kolleger sa flere at de kunne tenke seg massasje, men ryktene om «happy ending» gjorde at mange valgte det bort. Nyhetssøk viste en del politirazziaer til salonger som avdekket sexsalg, men også kvinner som sto frem i aviser og sa de er lei av å få spørsmål om «happy ending». Senvinteren 2021 bestemte vi oss for å se nærmere på bransjen.

Vi tok utgangspunkt i våre egne observasjoner og ønsket en så åpen inngang som mulig. Bransjens rykte måtte ikke få påvirke oss. Vi formulerte derfor følgende innledende problemstilling som vi styrte etter i starten av arbeidet:
Er det mulig for alle salongene å leve av thaimassasje?

1.1 Metode: Muntlige kilder

Vi oppsøkte salonger for å spørre om hvordan det var å drive massasjesalong, men massørene var ikke spesielt interessert i å snakke med oss, og de ønsket ikke stille til åpne intervju. Vi gikk fra salong til salong, uten noe videre resultat. Noen ga uttrykk for at det var vanskelig, men ville ikke utdype. En del av massørene snakket dårlig norsk. Det var underlig at miljøet var så lukket, og vi ble mer nysgjerrige. Vi diskuterte løsninger. Salongene hadde i svært liten grad offentlige regnskaper, så vi kom til at eneste metode var å følge med fra utsiden.

1.2 Metode: Vente og se

Vi satte oss utenfor salonger i Bergen. Prisen for massasje sto på døren. Vi fulgte nå med på hvor mange kunder som kom og gikk. Bare mannlige kunder kom, og det var såpass få at det virket lite sannsynlig at salongene kunne leve av dette. Inntrykket ble forsterket av at vi observerte flere ansatte i samme salong. Typiske åpningstider for salongene var 10:00-23:00, syv dager i uken.

I denne første fasen observerte vi uten kamera, og bare sporadisk, for å få en indikasjon på lønnsomhet.

1.3 Metode: Innsamling av data

Samtidig lastet vi ned lister over alle medlemmene av thaimassasjeforeningen i Norge, Thaimf. De ble lagt inn i et excelark, og hver fikk en unik ID. Antall parametre (kolonner) ble utvidet etter hvert. I starten noterte vi oss navn på firma, navn på person, telefon og adresse på steder og massører.
Alle fikk en egen mappe på vårt beskyttede harddiskområde, med samme ID som i regnearket. Deretter lastet vi ned informasjon fra Brønnøysundregistrene, Folkeregisteret, Gule sider og Facebook. I tillegg fikk alle en side i OneNote, der det ble lagt inn informasjon vi kom over på nett, lenker til Facebook og TikTok-profiler samt bilder, slik at vi kunne kjenne igjen kvinnene.
Vi startet med salongene i Bergen, men utvidet dette til å gjelde alle de 311 foreningsmedlemmene fra hele landet. Etter hvert skulle omfanget vokse.

1.3.1 Metode: Sjekke rapporter fra Arbeidstilsynet

Av nyhetssøk så vi enkeltoppslag der massasjesalonger ble ilagt mulkt for brudd på arbeidsmiljøloven. Vi rettet derfor innsynsforespørsler til Arbeidstilsynet. Først søkte vi på stikkordet «thai» i einnsyn og fant en rekke saker. Deretter brukte vi §9 i offentleglova om rett til innsyn i en sammenstilling av databaser. Vi ba Arbeidstilsynet om en liste over alle saker med næringskode 96.040, «virksomhet knyttet til kroppspleie og fysisk velvære», som Arbeidstilsynet hadde hatt tilsyn med siste fem år (se også 2.10.3). Vi fikk da en liste i form av en csv-fil over 85 tilsyn, komplett med saksnumre, slik at vi kunne komplettere vår egen liste. Dokumentene i sakene fortalte noen interessante ting: De aller fleste massasjesalongene fikk varsel om brudd på arbeidsmiljøloven. Sakene ble løst på oppløpssiden ved at salongeier forklarte at de ansatte hadde sluttet, og at hun nå drev alene. I tilsynene fra 2017 og utover så vi et skille. Salongeierne løste nå problemene med ulovlig arbeidstid og manglende overtid ved å få de ansatte til å opprette egne enkeltpersonforetak.
Vi laget statistikk basert på dokumentene fra Arbeidstilsynet. Det ble avdekket brudd på grunnleggende lønns- og arbeidsvilkår i 90 prosent av salongene.
Rapportene navnga alle som var til stede under tilsynene, også ansatte. Disse navnene ble lagret i excelarket vårt.

1.3.2 Metode: Finne dommer og politiavhør

Vi samlet inn så mange dommer vi kom over som omhandlet hallikvirksomhet og sexkjøp i massasjesalonger, både i Norge og Sverige. Tingrettene fikk spørsmål om de kunne oversende nyere dommer der §315 i straffeloven, hallikvirksomhet, var benyttet. Noen tingretter var behjelpelige, andre avviste en så generell henvendelse. Ved hjelp av nyhetsoppslag eller tips fra politikilder klarte vi å identifisere dommene bedre ved å vise til dato for domsavsigelse, navn på aktor eller lignende. Vi fant også anonymiserte dommer i Lovdata ved å søke på «§315», «hallik» og lignende. Ved å vise til saksnumrene sendte domstolene oss de usladdete dommene.
Vi hadde til slutt cirka 25 norske og et titall svenske dommer knyttet til hallikvirksomhet og thaimassasje. De inneholder navn på både domfelte, andre ansatte/vitner og noen ganger

sexkunder. Mange domfelte har fortsatt i yrket etter endt soning. Flere har kommet til Norge etter å ha blitt dømt i Sverige.
En av dommene skilte seg ut. En kvinne ble dømt for menneskehandel ved en salong i Tromsø i 2020. Hennes kjæreste ble dømt for medvirkning. Offeret var flyttet tilbake til Thailand. Vi fikk tak i offerets bistandsadvokat som formidlet kontakt, men kvinnen ønsket ikke å stille til intervju. Vi fikk derimot vite at det fantes et filmet politiavhør og et rettslig avhør av kvinnen. Politiavhøret var aldri blitt vist offentlig tidligere.
Vi ba politiet i Tromsø om tilgang til disse avhørene, viste til vesentlighetsaspektet og behovet for åpenhet i rettspleien. Etter en rådslagning mellom politi og statsadvokatembet gikk de med på å frigi opptakene, på to vilkår:
1. Kvinnen selv og politibetjenten som foretok avhøret, måtte anonymiseres.
2. Kvinnen måtte godkjenne bruken.

Vi sa ja til det første. Det andre ble ordnet gjennom bistandsadvokaten.
Det rettslige avhøret hadde bedre bilder, men vi valgte å bruke utdrag fra politiavhøret. Det hadde en umiddelbar sårhet i seg da hun fortalte sin historie for første gang.

1.3.3 Metode: Hva vet politiet?
Vi kontaktet Exit-gruppen ved politiet i Bergen. Dette er gruppen som jobber opp mot prostitusjon og menneskehandel. De delte informasjon, viste til dommer og forklarte at dette er et felt som er svært tidkrevende å etterforske. Vi ble anbefalt å snakke med politikilder i flere landsdeler, og det gjorde vi. Alle var åpne om at dette er et felt der kvinner kan utnyttes på det groveste, men at det er svært vanskelig å få noen til å vitne eller anmelde. Politikildene forklarte uavhengig av hverandre at miljøet er blant de mest lukkede de kjenner til. De gjorde oss også oppmerksomme på at det foregår omfattende illegal gambling i miljøet, men heller ikke her får man noen til å anmelde eller vitne.
Vi opplevde at politiet satte pris på at vi undersøkte bransjen, og de delte den informasjonen de hadde. De var ærlige på at etterforskning er et prioriterings – og ressursspørsmål. Når et miljø blir helt usynlig, også i medier, blir det valgt bort.

1.3.4 Metode: Finne rapporter og fagkilder
Vi samlet også rapporter og forskning om denne gruppen kvinner gjennom helt vanlige googlesøk. Vi lastet dem ned og gikk så gjennom referansene for å se om de henviste til annen relevant litteratur. Slik fant vi flere artikler, men det ble ikke et stort utvalg totalt. De fleste dreide seg om migrasjon og thaikvinner generelt, der kvinner kommer gjennom ekteskap og opplever stort press for å lykkes i Norden og samtidig opprettholde forpliktelser i hjemlandet. Det var flest svenske rapporter. Noen få rapporter omhandlet spesifikt massasjeinstitutt.

Den mest konkrete var en rapport fra avdelingen Nadheim i Kirkens Bymisjon. I 2012 hadde de svært lite kunnskap om miljøet i massasjesalongene. De startet da et oppsøkende arbeid som munnet ut i rapporten «Prosjekt thaikvinner i prostitusjon», publisert i 2015. De skrev at massasjesalongene sto for en betydelig andel prostitusjon i Norge.
I rapporten sto det også at presseoppslag rundt prostitusjon og massasjeinstitutt skaper mye uro i miljøet, og at kvinnene da føler seg stigmatisert og hengt ut. Nadheim opplevde derfor at deres tillit i thaimiljøet var avhengig av at de ikke medvirket til slike oppslag.

Vi tok kontakt med Nadheim og hadde i første omgang bakgrunnssamtaler. De delte kunnskap og bekymring for miljøet, og bekreftet langt på vei det politiet hadde fortalt. Vi spurte om de kunne hjelpe med å komme i kontakt med kvinner. De forsøkte, men det kom aldri noe ut av det. Vi ba også om et intervju med Nadheim, da de var den organisasjonen med mest kunnskap om massasjemiljøet. De var skeptiske, men valgte til slutt å stille til intervju. Vi argumenterte med å vise til deres egen rapport, at det var ingen andre som kunne snakke like godt for dette miljøet som dem.

1.4 Metode: Skjult kamera del 1

Vi så nå at vi hadde behov for mer systematisk observasjon av salongene. Vi trengte bilder for å være sikre på hvem som jobbet der og for å dokumentere kundegrunnlaget. For første gang diskuterte vi bruk av skjult kamera med redaktørene. Åpne samtaler med massører var prøvd, men det ga ingen svar. Vi så i dokumentene fra Arbeidstilsynet at dette var en bransje som opererte i lovens grenseland. Det var problematisk å filme ulike salonger der vi i utgangspunktet ikke hadde en konkret mistanke om at det foregikk noe ulovlig. På den andre siden hadde vi mistanke om at store deler av bransjen kunne drive være involvert i ulovlig hallikvirksomhet, og dette var trolig eneste måte å finne ut av det på. Vi ble enige om å filme de ulike salongene på dag og kveld. Dette skulle i utgangspunktet være research. Eventuell publisering skulle diskuteres. Utsnittet skulle være så tett som mulig, slik at vi i størst mulig grad unngikk uvedkommende i bildet.

1.4.1 Metode: En gammel sykkel og systematikk

Vi oppdaget fort at det var vanskelig å sitte i skjul ved ulike salonger. Det var ingen steder der vi kunne «gjemme» oss. Vi trengte en løsning, og valget falt på en gammel sykkel vi kjøpte på finn.no for 600 kroner. Sykkelen var sammenleggbar, slik at vi fikk den med oss i bilen. Den ble utstyrt med en sykkelveske der vi hadde et kamera. I tillegg hadde vi en liten veske under setet der vi hadde et GoPro-kamera. Vi måtte kunne styre kameraene fra mobil og holde oss i nærheten. I tillegg måtte vi finne en løsning slik at kameraene kunne filme lenge.

Sykkelen med kamera plassert utenfor en salong i Bergen.

- GoPro: Det stoppet etter en vis tid, selv om verken batteri eller minnekort var brukt opp. Det viste seg at det ble overopphetet når vi filmet i 4K (noe vi hadde valgt for å senere kunne zoome i bildet). Etter mye prøving og feiling viste det seg at 5k gjorde jobben. Vi festet så en ekstern batterilader til kamera og kunne filme 4,5 timer i strekk.
- Et Sony Z90 var i sykkelvesken. Det kunne filme i 3t 10 min med stort batteri. Selve kamera sto på en plastkasse i sykkelvesken for å unngå at det druknet i bergensvær.
- Bilkameraet kunne filme i 5,5 timer- minnekort 64 GB.

Vi hadde i tillegg to kamera i bilen vi brukte til base. Det var viktig med flere kamera, for da hadde vi back-up hvis noen sviktet. I tillegg var det viktig for oss å sikre forskjellige bildeutsnitt om vi skulle redigere dette til en dokumentar.

Alle observasjoner ble loggført med sted, dato og klokkeslett i en felles OneNote. Kameraene var innstilt på klokketid slik at det ble samsvar med notatene. Slik kunne vi finne tilbake til hendelser i opptakene da vi redigerte dokumentaren.
Sykkelmetoden ble variert med en sparkesykkel, der GoPro-kameraet var plassert i en liten veske på stangen.
Det var krevende å sitte så lenge og observere. Ved noen anledninger var Berentsen ute alene. Hun måtte da stirre i søkeren konstant, hadde ingen mulighet til å gå på toalettet og hadde knapt mulighet til å notere så vi konkluderte med at dette var lite hensiktsmessig. Det var uten tvil best å være to sammen til enhver tid. Hvis noe skjedde, for eksempel at det ble behov for å følge etter en kunde, så var det mulig. Hvis det oppsto ubehagelige situasjoner, kunne vi dekke ryggen til hverandre. Et siste argument for å være flere er at det er kjedelig å spane. To kan holde hverandre skjerpet. Alene er det lett å henfalle til mobilen, og man risikerer å gå glipp av det som skjer. Nysgjerrige naboer lurte til stadighet på hva vi drev med, men takket være NRKs ufikse arbeidsklær, der logoen var tapet over, konkluderte de med at vi kom fra driftsavdelingen i Bergen kommune, uten at vi hadde sagt et ord.
Vi observerte salonger i totalt 350 timer på dagtid, kveldstid og i ulike årstider, i ulike byer i Norge. Med fire til seks kameraer i sving betyr det at vi satt på flere tusen timer med opptak. I tillegg kommer ordinære filmopptak.

1.4.2 Funn på gaten

Vi så at hver massør hadde rundt tre kunder om dagen. I noen få tilfeller mer, men i de fleste tilfeller færre. Med en timepris på 600 for massasje kunne dette utgjøre en inntekt på 1800 kroner for 12 timers arbeidsdag. Men gjennom dommer og tilsynsdokumentene går det frem at massøren vanligvis kun beholder en tredjedel av summen for en time, altså 200 kroner. To tredjedeler skal til salongeier for å dekke husleie, strøm og mat. Disse opplysningene fikk vi siden bekreftet av flere massører og politikilder. Det betyr at kvinnene kunne tjene 600 kroner for en 12 timers arbeidsdag.

Vi hadde navn på salongeierne, for de var registrert i Brønnøysund. Nå startet vi å identifisere massørene som jobbet på de ulike stedene. Vi tok ut bilder av egne opptak, holdt dem opp mot venner av salongeierne i sosiale medier. En langsom og tidkrevende prosess, men den ga resultat. Vi identifiserte kvinner, ga dem ID og la dem inn i excelarket. Personresearch viste at dette ofte var skilte kvinner, med forsørgeransvar. Hvordan kunne de leve av 600 kroner dagen?

1.5 Forsøk på åpne kilder

Vi ga ikke opp å finne noen som ville fortelle om livet i massasjesalongene. Vi hadde nå indikasjon på at mange tjente svært lite, så vi begynte en ny runde i Bergen, men utstyrte oss også med skjult kamera. Vi vurderte om dette var riktig, men kom til at det var vesentlig å kunne dokumentere våre forsøk på å få kvinnene i tale. En ny runde til salongene ble foretatt, og vi presenterte oss som journalister. Fremdeles sa de fleste nei, men i tre salonger fikk vi avtale. Da vi kom tilbake til avtalt tid, traff vi helt andre kvinner som fortalte at damene vi hadde avtale med, enten var reist på ferie eller var blitt syke. Én sto ved avtalen. Hun ville være anonym, så vi fikk bare filme føttene hennes. I et kort intervju ga hun litt innsikt. Intervjuet ble avbrutt av en kunde. Vi skulle komme tilbake etterpå. Hun ville da ikke snakke mer og forklarte det med at salongeier ikke likte at hun snakket.

1.5.1 Strømmen – smittsom lumbago?

Innsamlede data ga interessante funn. Enkelte steder hadde svært mange salonger, som på Strømmen, der det var ti salonger på 800 meter i samme gate. Vi oppsøkte dem og spurte om intervju. De fleste sa nei, men noen snakket «off the record». De forklarte at det var vanskelig å leve av massasje og skyldte delvis på korona, delvis på den store konkurransen. Alle sa at kundene spurte om sex, men ingen innrømmet at de selv tilbød dette. Ved ett sted forklarte en kvinne at hun var redd. Hun var blitt truet og banket av en kunde dagen før. Hun turte ikke anmelde, men drev videre fordi hun trengte penger.

1.5.2 En kvinne i Tromsø

Helt frem til sending prøvde vi få noen i tale som kunne fortelle om bransjen. Det innebar at uansett hvor vi dro, hadde vi med kamera. Under et internt NRK-seminar i Tromsø gikk vi igjen gatelangs. Vi visste om en salong som hadde fått problemer med Arbeidstilsynet. Vi gikk inn, presenterte oss og problemstillingen. Kvinnen snakket godt norsk og sa at dette ville hun være med på. Vi hadde ikke noen annen fremgangsmåte her enn ved alle de andre stedene vi hadde vært innom, så vi tror vi må erkjenne at vi endelig hadde flaks. Kanskje også at det nytter å aldri gi seg. Kvinnen ga et godt innblikk i bakgrunnen sin og det som foregikk i bransjen. Opplysningene hennes var etterprøvbare, blant annet gjennom tilsynsrapportene. Hun valgte også å være åpen om at hun var siktet for hallikvirksomhet, noe vi ikke visste da vi traff henne. Kvinnen ville være anonym i en slik grad at hun ikke kunne gjenkjennes av fremmede på butikken. Vi intervjuet henne med den ene datteren til stede, etter hennes eget ønske. Det var en sikkerhet dersom det skulle oppstå noen språklige misforståelser.

1.5.3 Moren som solgte sitt barn

Gjennom dommer for hallikvirksomhet fant vi frem til en kvinne som var dømt hallikvirksomhet tre ganger, siste gang for å selge sin egen datter. Vi oppsøkte henne i salongen hun driver i dag, i en by på Østlandet. Hun var helt alene i kjellerlokalet, og virket sterk, men ensom. Hun benektet først at hun var dømt, men da vi viste henne dommene vi hadde tatt med, bekreftet hun det hele. Vi sa vi ønsket å høre hennes versjon, og at hun ville bli sladdet. Uten noe mer overtalelse sa hun at hun hadde mye på hjertet, og så fortalte hun sin livshistorie. Det kan ha vært medvirkende at vi her var et kvinnelig team, men helt ærlig tror vi at det mest av alt handlet om intuitiv kjemi, og at hun etter tre fengselsopphold oppriktig ønsket å få frem sin versjon. Intervjuet ble filmet og varte i over en time. Hun kontaktet oss senere gjennom sin advokat. Kvinnen hadde fått panikk for å bli gjenkjent av hensyn til de av barna som ikke visste hun var dømt. Vi valgte derfor, i samråd med henne, å kun bruke intervjuet i en fullstendig anonymisert nettsak.

1.5.4 Problemer for de seriøse

Vi tok også åpent kontakt med flere salonger som driver seriøst, men som utsettes for vold av kunder som forventer sex. I Larvik ble en kvinne banket opp av en kunde. Vi prøvde i over en måned å få henne til å stille til intervju. Hun var redd, sliten og maktet ikke stille. Vi prøvde også hennes sjef, men hun var redd for at salongen skulle få negativ oppmerksomhet. Frykten deres tok vi på alvor, og vi presset dem ikke. Gjennom en kilde fikk vi høre om en annen historie i Mjøndalen. Kvinnen sa ja til å stille og hadde et klart motiv, nemlig at det ble ryddet i bransjen slik at hun trygt kunne drive yrket sitt. Gjennom en

rapport fra Prosenteret fra 2012 går det frem at kvinnene i massasjeinstituttene løper stor risiko for vold fra kunder.

1.6 Metode: Innsamling av data gatelangs

Excelarket hadde så langt vært basert på medlemmer i Thaiforeningen. Det hadde vokst gjennom nye navn hentet fra Arbeidstilsynets rapporter og kvinner vi selv hadde identifisert i salonger i Bergen. Vi så at noen salonger skiftet eiere, det dukket opp nye telefonnumre på vinduene, og under våre gaterunder ble det tydelig at mange kvinner jobbet i flere salonger. Vi ønsket nå å sjekke salongene i så mange byer som mulig. Først reiste vi til Oslo og Drammen, der vi kjørte fra salong til salong, tok bilder av fasader og noterte telefonnumre. I tillegg brukte vi tid på private reiser til å gjøre samme sjekk andre steder. En konfirmasjon i Tønsberg, en korpstur til Stavanger, familiebesøk i Sandnes og Haugesund, vennetur til Tromsø, barnedåp i Trondheim, seminar i Ålesund, seiltur til Florø og en ferie i Ulsteinvik. All info ble lagt inn i excelarket som nå begynte å bli så stort at vi måtte finne på noe lurt.

1.6.1 Metode: Jakt på kundebiler

Siden vi alltid var minst to ute på opptak og spaning, hadde vi mulighet til å finne ut mer om kundene. Vi ønsket ikke å konfrontere dem på gaten, blant annet fordi vi var redd for at hele miljøet skulle bli varslet om arbeidet vårt før alle opptak var gjort. Derfor fulgte vi etter kunder vi så komme ut av salongene. Noen ganger gikk de til parkerte biler som vi tok nummeret på og sjekket eieridentiteten til hos Statens vegvesen. Vi filmet så mye som mulig, slik at vi også kunne bildeidentifisere kunden senere ved hjelp av sosiale medier. Til disse små jaktoppdragene hadde vi hvert vårt Sony @6400-kamera. Det ser ut som et turistknipsekamera, men er i realiteten et avansert video- og stillskamera som filmer i 4K. Perfekt til tilforlatelig film og foto på gateplan.
Informasjon om mennene – at de alle var menn, var i seg selv et funn – ble lagt inn i et Excel-ark. Ved hjelp av Folkeregisteret fant vi adresse, alder og sivilstand, fakta som beriket sakene våre.

Fase 2: Hvor stort er omfanget av prostitusjonen?

Første fase hadde vist at alle disse salongene ikke kunne overleve basert på massasje alene. Det var for få kunder og for lav timebetaling. Kildesamtaler og egne observasjoner tydet på at flere av salongene solgte sex. Kunne det stemme at prostitusjon er hovednæringsveien for de fleste?
Vi laget følgende ledespørsmål til oss selv inn i fase to: Hvor stort er omfanget?
Bakgrunnssamtaler med politi og en stor hallikdom hadde gjort oss oppmerksomme på et nettsted som kom til å bli sentralt i arbeidet. Vi åpnet sidene til Realescort for første gang.

2.1 Metode: Skrape Realescort

Realescort (RE) er Norges største sted for omsetning av seksuelle tjenester. Stort sett kvinner, men også noen menn, averterer sine tjenester her. Vi fant mange RE-annonser som direkte eller indirekte røpet at kvinnene var fra Thailand, og/eller at de var tilknyttet massasjesalonger. Vi ønsket å systematisere disse annonsene. En utfordring var at annonser

kunne forsvinne etter noen uker, for så å dukke opp igjen senere. Derfor måtte vi lagre innholdet idet vi kom over dem. Så ville vi kombinere innholdet fra Realescort med materialet som lå i Excel-arket vårt.
Hver RE-annonse hadde en unik ID, et fem- eller sekssifret tall som del av URL-en. Den ga vi navnet "RE-ID", og den tok vi vare på.
Antallet annonser ble stort. Å håndtere dem manuelt i Excel ville tatt svært mye tid. Vi ville derfor automatisere datainnsamlingen fra Realescort og skrev et dataprogram i R.
R er et programspråk som er skrevet først og fremst for behandling av statistiske data, men som kan brukes til å løse det meste av datahåndteringsoppgaver.

Programmet gjorde i hovedsak tre ting:
1. Hentet annonsetekst og -bilder rett fra nett, med RE-ID som nøkkel til å finne rett annonse. Dataene ble lagret i en mappe- og filstruktur, en for hver annonse, og en undermappe for bilder. Hver annonse kunne skrapes ned en rekke ganger over tid. Alle versjonene ble tatt vare på.
2. Lagret all tekst fra hver eneste annonsenedlasting i en stadig voksende JSON-fil, også her med RE-ID som id-nøkkel. JSON står for «Javascript Object Notation», og formatet gjør det mulig senere å hente data reaktivt gjennom en nettside laget med Javascript (se 2.2).
3. Lagret mobilnummer, tittel på annonse, oppgitt adresse og RE-ID i et Excel-ark for videre kvalitativ behandling. Disse kunne så føyes til vårt «moder-excelark».

RE-ID ble nøkkelen som gjorde at vi alltid visste hvordan rådataene fra annonsene var koblet til det journalistisk behandlede innholdet i Excel-arket og til notatene våre.
Verktøyet måtte kombineres med egne observasjoner, for vi var ikke interessert i alle de andre annonsene. Derfor laget vi oss en morgenrutine og skrollet gjennom Realescort hver dag, fant og lastet ned nye annonser knyttet til thaimassasje. I løpet av prosjektet samlet vi 1451 unike annonser med totalt 13.716 bilder.

2.2 Metode: Bygge søkbar database

Alle disse dataene fra Realescort, sammen med dataene vi hadde samlet fra før, ble nå bygget sammen til «Massasjebasen», et internt arbeidsverktøy som vi laget fra bunnen på et passordbeskyttet område på en NRK-server. Kun journalistene i prosjektet hadde tilgang. Som nevnt valgte vi å konvertere alle rådata til JSON-filer, slik at vi kunne lage en nettside med fritekstsøk.
Fordelene ble store. På et øyeblikk kunne vi sjekke et navn, mobilnummer eller adresse for å finne flere forekomster.
Basen fikk flere datasett samlet inn på tilsvarende måte: Kundekommentarer fra ulike nettfora som Reddit og Noresk, skattetall, Facebook-forbindelser og

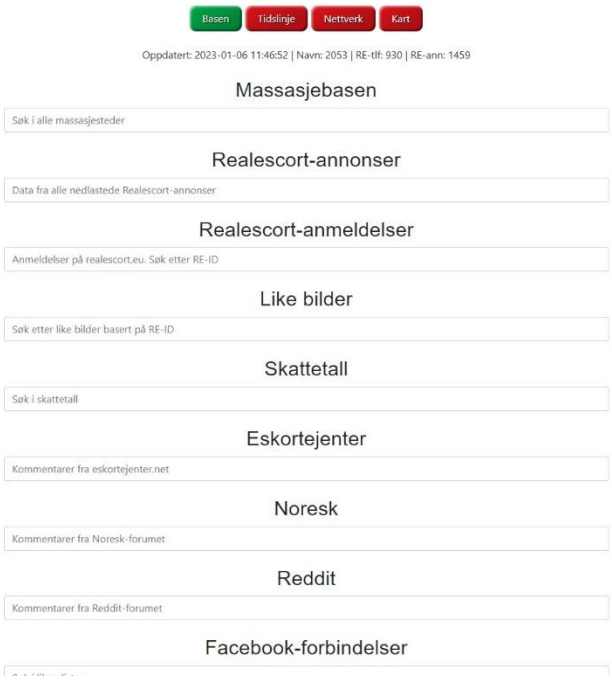

Slik ser søkesiden i Massasjebasen ut. For å få tilgang kreves både NRK-VPN og passord.

folkeregisterdata, for å nevne de viktigste søkefeltene. Vi kunne veldig raskt krysskoble opplysninger og se etter sammenhenger mellom salonger, navn og mobilnumre.
All kode brukt i prosjektet er lastet opp på kodehotellet Github (se vedlegg).

2.3 Utfordring: Thai eller ikke?
Det var ikke alltid lett å identifisere hvilke annonser på Realescort som var thai-tilknyttet. Var vi i tvil, lastet vi dem ikke ned. Ofte oppga kvinnene nasjonalitet i annonsen, de brukte «thai» i annonsetittelen, eller de skrev i teksten at det var thaimassasje de tilbød. Etter hvert ble tvilstilfellene færre, vi kjente igjen bilder, mobilnumre og språklige særegenheter som gjorde oss trygge på at det var en thaiannonse. Uansett ville vi alltid prøve å identifisere kvinnene for å være sikre på at annonsen hørte hjemme i utvalget vårt.

2.4 Metode: Samle all research
I OneNote hadde vi samlet kvalitative data fra dag én, og samlingen ble stadig utvidet. Alle research-funn og alle notatene våre, logger fra gateobservasjoner, referat fra samtaler med kilder, tips og ideer ble samlet der. Vi prøvde å lage en logisk fanestruktur med undersider. Hver massør vi kom over på Realescort, fikk en egen side i OneNote, gjerne opprettet før vi hadde sikker identifikasjon. Der la vi inn alle mulige opplysninger som vi trodde kunne bli viktig, både i identifiseringen av personen og hennes nettverk: Et profilbilde, fødselsdato og adresse, adresser til kontoer i sosiale media, informasjon om hvem de ellers kjente i massasjemiljøet, osv.
Hver OneNote-side ble navngitt med ID-en som samsvarte med databasen vår. Kom vi over nye opplysninger om personen senere, ble notatet oppdatert, med dato for tilføyinger. Ofte var det en kombinasjon av opplysninger over tid som gjorde at vi klarte å identifisere en massør. Vi ble også mer nøye på å notere oss nøyaktig hvordan vi hadde identifisert en person (se 2.10).

2.5 Metode: Skjulte opptak del 2
Det var viktig å få undersøkt om det ble tilbudt sex i salongene, og i så fall i hvilket omfang. Eskortesidene viste at flere av salongene tilbød seksuelle tjenester. Men en del av salongene hadde ikke annonser. Var det her skillet gikk mellom de seriøse og useriøse salongene?

Vi bestemte oss for å ringe til samtlige salonger i sentrum og sentrumsnære strøk i Bergen. Under dekke av å være massasjekunde skulle vi spørre om time med ekstratjenester. Vi gjorde opptak av samtalene for å ha dokumentasjon. Alle timene ble siden avbestilt etter kort tid, slik at massørene ikke skulle tape penger på grunn av oss.

På telefon fikk vi tilbud om sex ved 60 prosent av stedene, også fra steder uten sexannonser.

2.6 Utfordring: Uklare svar
Noen salonger ga ikke klare svar på hva de tilbød over telefon. Noen sa nei til sex, men hadde rimelig utfordrende annonser på nett. Disse måtte vi sjekke ekstra. På fora for horekunder hadde vi lest at massørene ofte sier nei på telefon. Hva ville skje hvis vi gikk inn i salongene?

2.7 Metode: Skjulte opptak del 3
Vi bestemte oss for å gå inn med skjult kamera i salonger som hadde annonser på eskortesidene, men som hadde sagt nei til «ekstratjenester» på telefon. Det skjulte

kameraet på kroppen var et knapphullskamera. I tillegg hadde vi en lydopptaker i en sekk og en mygg. Lyden fra myggen gikk trådløst inn på et kamera som filmet på utsiden av salongen. Lyden fra opptakeren var back-up dersom vi måtte langt inn i lokalet.

2.8 Etikk: Bryte egne grenser

Vi visste via horekundefora at det mest vanlige var å få tilbudet når du lå avkledd på benken. Først tenkte vi derfor at vi skulle bestille og gjennomføre timen for å dokumentere at massørene uoppfordret tilbød sex. Etter diskusjoner med våre sjefer kom vi til at dette ikke ble riktig. Å kjøpe sex er en ulovlig handling, og vi ønsket ikke å bevege oss nær den grensen. I tillegg var vi usikre på risikoen vi kunne løpe om vi ble avslørt.

Vi endte derfor med at vi skulle gå inn, spørre om sex og bestille time senere på dagen. Vi risikerte at vi ville få nei fra steder som egentlig tilbød sex, men slik måtte det bli.
Det ble det mannlige medlemmet i teamet som måtte gå inn. Dette var ubehagelig for Lura. Å lyve om egen identitet og motiv strider mot absolutt alt en står for som journalist. Skal man noen ganger bruke metoder som er i konflikt med egne verdier? Vi var, helt ærlig, i tvil.

Men vi så heller ingen annen mulighet til å få ut informasjon, jfr. 3.10 i Vær Varsom-plakaten. Skulle vi på TV og nett konstatere at en salong tilbød sex, måtte vi ha ugjendrivelig og sikker dokumentasjon. Så vi valgte å gjennomføre planen, men satte noen begrensninger:

- Mengden opptak som skulle publiseres, måtte være på et minimumsnivå.
- Fikk vi direkte spørsmål om vi var journalister, skulle vi svare bekreftende.
- I undercover-situasjonen skulle vi ikke fremprovosere svar.
- Vi skulle være høflige og spørre så konkret som mulig.

2.9 Funn: Halliker, mødre og døtre

Opptakene ga oss informasjon av vesentlig betydning. Vi ble tilbudt samleie en rekke steder, vi fikk dokumentasjon på hvordan pengene fordeles, og ved det ene stedet tilbød salongeier sin egen datter. Da vi gikk inn, visste vi at datteren jobbet der som massør, men vi forhandlet med mor. Vi ble derfor svært overrasket da hun på eget initiativ tilbød datteren. Dette var et øyeblikk som ble et vendepunkt i saken. Vi hadde allerede kjennskap til en tilsvarende sak på Østlandet. Vi begynte nå å se etter flere.
Vi fant til sammen seks slike tilfeller, ved hjelp av teknikker beskrevet i kap. 2.10 og de omfattende notatene våre i OneNote. Vi kunne dokumentere at disse døtrene solgte sex, men vi hadde også sterk mistanke til minst ti andre mødre/døtre-par.

Vi ble tilbudt sex ved 75 prosent av salongene i Bergen. Opptakene har også dokumentert hallikvirksomhet. Kvinnene vi møtte, var ansatte som gjerne jobbet der i kortere perioder før de dro videre til andre byer (se 3.2). Noen andre tilrettela altså for deres prostitusjon.

Vi tok også telefoner til salonger en rekke andre steder i landet. Bildet bekreftet det samme vi så i Bergen.

2.10 Metode: Personidentifisering

Ett av målene våre ble nå å finne ut mer om omfanget av prostitusjonen og hallikvirksomheten i salongene, hvem som utnyttet hvem og hvilke relasjoner det var mellom kvinnene. Da måtte vi identifisere så mange i bransjen som mulig. Vi fokuserte mest på dem som annonserte på Realescort. Kilder i politiet mente at annonsering her var en

sikker indikator på prostitusjon. Vi ville ikke være så bastante, men vi antok at annonsering på sex- og eskortesiden sannsynliggjorde prostitusjon.

Ingen brukte sine virkelige navn i annonsene. Derfor ble en systematisk organisering av dataene og grundige bildeanalyser nødvendig for å kunne finne identiteten til kvinnene. Metoden i korte trekk:
1. Finne bilder og/eller telefonnumre vi kunne knytte til en person i sosiale medier.
2. Finne personen i offentlige registre.
3. Sannsynliggjøre at personen faktisk er den samme som på Realescort-bildene.

2.10.1 Metode: Sammenligne bilder
De fleste bildene på Realescort var sladdet, men noen ganger inneholdt de viktig informasjon likevel. Personlige kjennetegn som tatoveringer og føflekker gjorde at vi ofte kunne finne igjen de samme personene på Facebook, TikTok eller Instagram. Tapet, tepper og fliser hjalp oss på samme måte å gjenkjenne lokaler. Et år ut i vår research dukket et samlebegrep opp for teknikker som dette: OSINT.

Et metodisk eksempel: En ny kvinne dukket opp på en annonse for en salong i Bergen 29. oktober 2021. Vi lurte på hvem hun var. Slik gjorde vi det, steg for steg.
1. Vi kjente identiteten til salongeieren og gikk gjennom vennene hennes på Facebook. Der fant vi en som vi kunne være den nye kvinnen i salongen, gjenkjent av en føflekk på nesen.
2. Kvinnen brukte pseudonym på Facebook, men hadde skrevet et fornavn i bioen. Dette fornavnet og «Bergen» ga Google-treff på et nystartet thaimassasjeselskap i Brønnøysund.
3. I Bizweb fant vi fullt navn og fødselsdato, slik at vi kunne finne hennes adresse- og navnehistorikk i Folkeregisteret. Fortsatt uten å vite helt sikkert at det var rett kvinne.
4. Hun hadde lagt ut et bilde av en fjord og en låve på Facebook. Noen karakteristiske øyformasjoner i fjorden gjorde at vi kunne finne den på Google Maps og Gule Siders satellittfoto. Ved å studere perspektivet i bildet ved hjelp av låven kunne vi også sannsynliggjøre adressen der bildet ble tatt.
5. På denne adressen bodde en kvinne med samme norske etternavn som "vår" kvinne tidligere hadde hatt. Det viste seg å være det tidligere hjemmet til massørens eksmann. Hans datter bodde der ennå.
6. Ved å samle disse opplysningene mente vi å ha sikker identifikasjon på kvinnen.

Hun er en av 337 kvinner på eskortesidene som vi har identifisert med varianter av denne metoden.
Tips: I noen områder, spesielt utenfor tettbygde strøk, har Gule Siders satellitt/flyfoto ofte mye bedre oppløsning enn Googles.

2.10.2 Metode: Samle og sjekke telefonnumre
Hver annonse på Realescort oppgir minst ett mobilnummer som kunder kan ringe. Telefonnumre ble blant våre viktigste verktøy til å identifisere personer.

Noen numre fant vi igjen på Gule Sider, og vi kunne søke opp eieren av nummeret i sosiale medier, sammenligne foto med Realescort-annonsen og dermed bildeidentifisere dem.

Ofte var numrene ikke oppført i telefonregistrene. Men vi kunne finne numrene igjen på Facebook-utlysninger etter nye massører. Andre numre dukket opp i historikken til

thaiselskaper i Brønnøysund. Vi kunne finne nummeret klistret på salongvinduer. Et nummer brukt i Oslo dukket for eksempel opp på en gul post it-lapp på en salongdør i Ålesund.

2.10.3 Metode: Skrape selskaper i Brønnøysund

Etter noen år der thaimassasjebransjen ble viet stor oppmerksomhet fra Arbeidstilsynets side, i 2016-2018, opprettet de aller fleste massørene enkeltpersonforetak. Kvinnenes måte å jobbe på, som innebærer å oppholde seg i salongen store deler av dagen uten å motta lønn for ventetiden mellom kundene, er i utgangspunktet et brudd på norsk arbeidsmiljølov. Men ved å opprette egne selskaper og bli sine egne arbeidsgivere fant massørene en måte å omgå norsk lov på dette punktet.

Da vi oppdaget dette, fant vi også en mulighet til å anslå det totale antallet registrerte massører i Norge. I Brønnøysundregistrene blir alle selskap oppført med en næringskode. Koden 96.040 gis til "virksomhet knyttet til kroppspleie og fysisk velvære", og alle massasjeselskapene har fått denne koden. Det har også mange andre selskaper som driver med bl.a. fysioterapi, naprapati og kiropraktikk. Så dataene fra Brønnøysund måtte siles.

Slik gjorde vi det:
1. Vi laget et dataprogram i R som skrapte API-et til Foretaksregisteret. I et API legger en dataeier, i dette tilfellet Brønnøysund, ut alle offentlige rådata i sanntid, slik at de kan nås av andre ved hjelp av litt programmering. Først hentet vi ut alle selskaper med kode 96.040. I skrivende stund 2911 selskaper.
2. Deretter filtrerte vi listen mot organisasjonsnumre vi allerede hadde i Massasjebasen, slik at vi satt med en liste over aktive selskaper vi kjente til, og en restliste over selskaper vi ikke kjente til.
3. Basert på ord som pleier å gå igjen i selskapsnavnene, som "thaimassasje" eller "thai massage", filtrerte vi restlisten og fant nye massasjefirma.
4. Vi satt så igjen med nok en restliste (rest-av-restliste) på rundt 800 selskaper. Denne gikk vi gjennom manuelt og fant ytterligere et femtitall selskaper som drev med thaimassasje.
5. Til sist laget vi en samleliste med alle selskapene vi hadde funnet. Og en skrotliste med selskaper som ikke var thaimassasje.
6. Foretaksregisterets API ga bare informasjon om selskapene, men ved å bruke organisasjonsnumrene som nøkkel kunne vi med samme dataprogram hente ut navn på eier og dennes fødselsdato i hvert enkelt selskap, og så koble disse opplysningene til rett selskap.

Selskaper ble opprettet og lagt ned. Vi satte en dato, 30. september 2022, og trakk ut aktive selskaper den dagen for å skape et øyeblikksbilde. Da fant vi 851 aktive selskaper i Brønnøysund som drev med thaimassasje.
Skriptene for å skrape Brønnøysunds API ble utviklet av oss til denne jobben, men kan med letthet gjenbrukes til å hente alle typer selskaper med samme næringskode.
Dataene ble svært viktige for å finne identiteten til mange av kvinnene. 2/3 av kvinnene vi identifiserte på Realescort, hadde firma registrert i Brønnøysund.

2.10.4 Metode: Finne folk i Folkeregisteret

En endelig identifisering måtte så å si alltid innebære at vi kunne finne kvinnene i Folkeregisteret. Det er en så hyppig bruk av aliaser og klengenavn i miljøer som dette at vi satte denne terskelen for oss selv.

Vi trenger opplysninger som gir unike treff for å finne frem i Folkeregisteret, enten kombinasjonen av navn og fødselsdato eller navn og adresse. Hadde vi funnet en person i Brønnøysund, var denne delen av jobben enkel.

Noen ganger måtte vi ty til Facebook for å finne fødselsdato. Ofte er fødselsdatoen skjult for ikke-venner. Da søkte vi på ord som "gratulerer", "happy birthday" eller lignende på Facebook-profilen og fant innlegg der noen hadde gratulert profileieren med dagen. Prøving og feiling med årstall ga til slutt treff i Folkeregisteret. Denne metoden ble svært nyttig for oss.

Folkeregisteret ga oss interessante opplysninger om statsborgerskap, sivilstatus, navneendringer og adressehistorikk. Det siste ble viktig for å sannsynliggjøre mor- og datterforhold, der de to kan ha ulike etternavn, men har bodd på alle de samme adressene gjennom den yngstes oppvekst. Det var slik vi etter hvert forsto at mødre ved flere anledninger har rekruttert sine døtre inn i bransjen.

Fase 3: Er det organisert? Hvordan gjøres det?

Fase to hadde nå vist at et klart flertall av salongene drev med prostitusjon. Dette er ikke ulovlig, men flere av kvinnene som hadde tilbudt oss sex, var «ansatte» og ikke eiere av salongene. Det kunne indikere at noen tilrettela for sexsalg. Vi hadde også observert at kvinner fysisk flyttet seg mellom salonger i Bergen. Ved å følge med på Realescort daglig oppdaget vi at annonser flyttet seg rundt i landet. Vårt nye spørsmål inn i fase tre ble: Er dette organisert, og i så tilfelle hvordan?

3.1 Metode: Tilgjengeliggjøre egne data

Massasjebasen hadde til slutt mer enn 5300 oppføringer. Vi laget små dataprogram i R som hjalp oss med å hente ut relevant informasjon fra datamaterialet: Antall personer og mobilnumre, antall Realescort-annonser, antall kvinner som dukket opp på mer enn én adresse, alle annonser knyttet til en bestemt by eller adresse, og så videre. Vi passet på aldri å filtrere data direkte i moder-excelarket, og dermed løpe risiko for å skape utilsiktede feil.

3.2 Metode: Krysskoble mobilnumre og steder

Annonsene fortalte ikke alt, men oppga alltid en by og et mobilnummer. Denne informasjonen ble viktig for å fastslå graden av omreisende virksomhet. Vi så over tid at de samme numrene dukket opp på massasjesalonger flere steder i landet. Ved hjelp av R-koden vår kunne vi hente ut alle mobiler som dukket opp mer enn én gang, på mer enn én adresse, og som var oppgitt på Realescort. Vi fant mellom 300 og 400 mobilnumre. Med antakelsen om at en mobil flytter på seg kun hvis også eieren flytter seg, antok vi at minst 300 kvinner reiser fra sted til sted og selger sex.
På denne måten oppdaget vi også at noen adresser gikk igjen. Rundt 80 adresser fremsto som bordeller for omreisende kvinner.

3.3 Utfordring: Ikke alle mobileierne ble identifisert

Vi klarte ikke å identifisere samtlige annonsører på Realescort. Derfor kunne det være at noen av kvinnene disponerte flere mobiler, en feilkilde som da ville gjort tallet på omreisende kunstig høyt. Vi konkluderte likevel med at 300 trolig var et for lavt, heller enn

et for høyt tall. Annonser og spaning fortalte oss at det kunne være flere kvinner i en salong, men bare ett nummer på annonsen. Flere kvinner disponerte altså den samme mobilen. Vi hadde dessuten identifisert svært mange av kvinnene og hadde sett at de aller fleste benyttet samme mobil flere steder. Gjennom personresearch hadde vi funnet kontoer på TikTok, Facebook og Instagram, og her la mange kvinner daglig ut oppdateringer. Vi kunne derfor sjekke om kvinnene faktisk hadde flyttet seg i takt med annonsen. Det stemte alltid. Dessuten hadde vi funnet 930 mobilnumre på Realescort-annonser knyttet til thaimassasje. Ved å følge miljøet over tid så vi at minst 1/3 av kvinnene reiste rundt.

3.4 Metode: Tilgang til lukkede grupper

En av kvinnene vi identifiserte på Facebook, hadde lagt ut et innlegg på «Jobb för alla», en gruppe på svensk Facebook rettet mot thaier som ønsket seg jobb eller hadde jobb å tilby. Restaurant, vask og massasje var yrkene som gikk igjen. Kvinner som drev salonger i Norge, søkte etter nye massører på denne siden. De la også hele salonger ut for salg.
Etter litt mer leting fant vi en tilsvarende side på norske Facebook. Denne var lukket, tilgangen var begrenset til kun thaier, ifølge gruppeteksten. Men vi var nysgjerrige, så vi laget en falsk Facebook-thaikvinneprofil og ba om tilgang.
Gruppeinnleggene ga oss mye informasjon om hvem som drev salongene, hvem som disponerte mange av mobilnumrene og hvordan nye massører ble rekruttert. Utlysningene fortalte at man kunne leie seng på dags- og ukesbasis. Man kunne overnatte i butikken om man ønsket. Ved å sjekke Massasjebasen så vi at kvinner som vi visste solgte sex, dro til disse adressene og oppholdt seg der i kortere perioder. Det var for oss bevis for at salongeierne opererte som halliker.
Vi brukte samme metode i et lukket Reddit-forum for massasjekunder. Vi laget en falsk mannsprofil og fikk tilgang også der. Reddit (og Noresk, et åpent chatteforum) ga innblikk i hvordan de mannlige kundene tenkte og forholdt seg til bransjen. På det lukkede forumet delte deltakerne flere detaljer, som adresser og kallenavn på kvinnene de hadde besøkt.

3.5 Etikk: Bruk av falske profiler

Etter å ha gått inn i salonger med skjult kamera, virket bruken av falske profiler i sosiale medier som en lavere etisk barriere. Vi gjorde det likevel ikke før vi hadde nøye diskutert hvilken verdi vi kunne ha av å gå inn i gruppene. Vi bestemte oss for bare å observere, ikke delta på noen som helst måte. Gruppen på Reddit hadde flere hundre medlemmer, gruppen på Facebook flere tusen. Vi mente derfor at vi ikke trådte inn i noen privat sfære ved å lage oss falske profiler og be om tilgang.

3.6 Metode: Dokumentere reiser med kamera

Vi måtte dokumentere reisevirksomheten som dataene fra Realescort viste. Vi plukket ut noen av de mest aktive reisende og prøvde å filme dem i flere byer. Vi fulgte med på Realescort og dro av gårde med en gang de flyttet på seg. Disse opptakene ble viktige når vi senere skulle redigere dokumentaren.

3.7 Etikk: Hvor tett kunne vi gå?

Vi måtte hele tiden ha i bakhodet at dette er sårbare kvinner. Trolig vil ingen av dem selge sex fordi det er det de aller helst vil gjøre i livet. Vi ville derfor ikke gå tettere på enn vi måtte. Og vi måtte velge ut hvem vi skulle filme med omhu. Vi valgte oss kvinner som

åpenbart, ifølge vår research, var halliker, eller som var tilknyttet de mest aktive bordellene vi hadde funnet. Før vi dro ut på opptak, hadde vi noen regler vi ville følge:

- Observere, ikke konfrontere.
- Aldri oppsøke folk hjemme.
- Holde avstand.
- Dokumentere maksimum, publisere minimum.

Hele prosjektet ble etter hvert utfordrende å filme. Vi måtte sikre bilder av massører og kunder, men også ta høyde for uforutsette hendelser og nye mønstre. Opptakene måtte kunne publiseres selv om de tidvis var filmet under svært krevede forhold.

3.8 Kundene

Vi hadde oversikt over rundt 30 kunder i Bergen som vi hadde funnet ved hjelp av bilnumre (se 1.6.1), og vi fikk også tilgang på en kundeliste fra et stort massasjestudio på Østlandet med cirka 70 navn. Listene fortalte oss noe om hvem som var den typiske kunden. Vi bestemte oss likevel for ikke å kontakte disse mennene. For det første var verken den enkelte kunde eller prostituerte så interessant for oss, vi ønsket å se på systemet og organiseringen. For det andre ville det blitt ord mot ord om vi hadde kontaktet en av dem og spurt om de kjøpte sex. For alt vi visste, hadde de bare fått vanlig massasje. Vi valgte heller å vise frem holdningene som en del av kundene utviser på anonyme nettfora, og la det stå for seg selv. Vi så at det var menn i kretsen til noen av salongeierne, men så ingen tydelige tegn på at de var direkte involvert i hallikvirksomheten.

Fase 4: Kvalitetssikring og etiske avveininger

Fase tre viste at minst 300 kvinner reiser mellom 80 ulike salonger i hele landet og selger sex. Eierne av salongene er halliker da de tilrettelegger for prostitusjon og får betalt for å stille rom og senger til rådighet. Det hele er organisert gjennom Facebookgrupper og vennskap. Disse funnene var basert på egne innsamlinger av dokumentasjon, samtaler og egne observasjoner. Det handlet nå om å være kritisk til materialet vi hadde samlet inn. Vi brukte mye tid i månedene før publisering til å kvalitetssikre research og opptak.

4.1 Kildekritikk

Mange av kvinnene som annonserte på eskortesidene, skrev eksplisitt at de tilbød sex, men ikke alle. Vi var derfor nøye med å holde annonsene opp mot anmeldelser fra kunder, omtaler fra kunder i nettfora, Facebook-innlegg samt hva kvinnene tilbød oss i skjulte opptak. På denne måten fikk vi sjekket om kvinnene solgte sex eller ikke.

Vi valgte etter hvert å fokusere på kvinner som drev med hallikvirksomhet, altså innehavere av salonger som tilrettela for at andre kunne selge sex i lokalene, eller som direkte styrte andre. Gjennom annonser hadde vi identifisert kvinner og talt opp hvor mange disse hallikene hadde i arbeid. Noen hadde få, andre hadde svært mange kvinner under seg. For å være helt sikre på at det var rett kvinne vi utpekte som hallik oppsøkte vi salongene, snakket med ansatte som bekreftet at salongeier var sjefen deres. Noen valgte også å vise oss ansettelseskontrakter.

4.2 Utfordring: Antall som selger sex – mulig feilkilde

Det ligger en mulig feilkilde i antallet salonger i Bergen som tilbød sex. Sannsynligvis var tallet godt over 80 prosent, og ikke 75 prosent som vi publiserte. Årsaken er at to svar i

rundspørringen fremsto som litt uklare, og vi valgte å telle dem som avslag. I tillegg valgte vi å sette grensen ved å gå inn i salongen og spørre om sex. I ulike fora fremgikk det at det er uvanlig å diskutere seksuelle tjenester på forhånd, og at mange da vil si nei. Tilbudet om sex kommer som oftest når du ligger avkledd på benken.
Vi føler oss derfor trygge på at vi ikke har overdrevet våre funn. Der vi har vært i tvil, har vi lagt oss lavt. Vi tror dette kan være et godt råd til andre i arbeid med saker der man bygger hele grunnlagsmaterialet selv, for da slipper man unødige diskusjoner om at tallmaterialet er feil. En hittil upublisert rapport fra svensk politi samsvarer for øvrig med våre funn om omfanget av prostitusjon.

4.3 Metode: Bruk av tolk

Vi benyttet oss av tolk til oversettelse av avhør, samt oversettelse og kontroll av hva som sto på ulike nettsider og i sosiale medier. Google oversetter fungerte rimelig greit til enkle tekster, men tolken var en ekstra sikring slik at vi ikke misforsto noe.

Intervjuene gjennomførte vi uten tolk. Kvinnene fikk tilbudet, men valgte å prøve uten. De klarte fint å gjøre seg forstått. Vi brukte god tid og oppklarte misforståelser underveis. Kontakten ble god og avslappet uten et mellomledd.
Alle kvinnene som ikke ønsket å medvirke med den begrunnelse at de ikke snakket godt nok norsk, fikk også tilbud om å bli intervjuet med tolk.

4.4 Utfordring: Begrensninger og svakheter i databasen

Det fantes knapt noe tilgjengelig datamateriale om thaimassasjebransjen. Massasjebasen ble vårt oppslagsverk, bygget av oss selv fra bunnen. Det ga oss noen metodiske utfordringer.

1. Kvaliteten på ut-data er ikke noe bedre enn kvaliteten på inn-data.
2. Data kan feiltolkes.
3. Data kan fortelle bare en bit av historien.

I starten var alt innhold i basen punchet manuelt, av to personer. Det øker faren for feil. For eksempel måtte vi være sikre på stavemåten av navn som for oss var ganske fremmedartede. Skulle et navn være stavet på to ulike måter, ville det bli talt som to personer i alle sammenfatninger vi gjorde.
Derfor gikk vi over alle navn, mobilnumre og andre kritiske datapunkter flere ganger for å sikre at punchejobben ble gjort uniformt og korrekt.

Etter hvert automatiserte vi mer av jobben (se bl.a. 2.1). Da ble det viktigere å være kritisk til hovedkilden, annonsene på Realescort. Vi visste at noen ganger ble det brukt falske bilder. Tekst ble kopiert og lånt fra andre annonser, tjenestene de tilbød ble både over- og underdrevet. En kvinne kunne overta en annens annonse.
Derfor var det all grunn til å være kritisk til innholdet i annonsene og ikke ta noe for god fisk. Vi stolte egentlig bare på to parametre, telefonnummeret og stedsangivelsen, fordi de som måtte stå bak annonsen, her hadde alle motiver for å oppgi korrekt informasjon. Uten korrekt mobil og sted, ingen kunder.

Bildene forholdt vi oss til som delvis sikker informasjon, men bare om vi kunne koble dem til en identifisert kvinne som også kunne kobles til det oppgitte mobilnummeret. Realescort har en funksjon der man kan melde fra når bilder er falske. Noen ganger skrev kunder i sin

anmeldelse at bildene viste rett person. Alt i alt, over tid og etter at vi klarte å identifisere stadig flere kvinner, så vi at annonser for thaimassasjesalonger sjeldent opererte med falske bilder.

Massasjebasens mer kvantitative opplysninger ble ikke så interessante uten at vi også kunne koble dem til vår kvalitative research i OneNote. Her skrev vi ned alle forbehold vi hadde i identifiseringsprosessen, og alle steg vi hadde tatt for å kvalitetssikre hver eneste bit av informasjon. Når vi hadde identifisert en person, la vi også inn et bilde av vedkommende på dennes OneNote-side for å hjelpe vår egen hukommelse. Det skjedde nesten daglig i researchfasen at en av oss så på et bilde og koblet det til noe vi hadde skrevet, lest eller sett uker i forveien. Det hadde vært mye vanskeligere uten bilder.

4.5 Etikk: Skjulte opptak og bruk av materialet

Vi bestemte oss for å ta i bruk skjulte metoder da ingen ville fortelle om bransjen, og da det virket som at massørene hadde noe de ville skjule. Metodene ble gradvis mer inngripende etter hvert som researchen indikerte kriminalitet. Skjulte metoder var gjenstand for omfattende diskusjoner gjennom hele prosessen. Vi var usikre på om det var rett å utsette en sårbar gruppe for «overvåking». Samtidig så vi at dette kunne være et miljø dominert av utnyttelse. Skulle vi la være å undersøke et mulig kriminelt miljø fordi det er dominert av sårbare kvinner i et utenforskap? Vi landet på at det er vår rolle også å undersøke sårbare miljø der noen kan utnytte andre.

Vi laget imidlertid noen klare regler. Vi skulle holde utsnittene så tette som mulig, for i størst mulig grad unngå å filme forbipasserende. Vi skulle ikke provosere frem situasjoner, men være høflige og forsiktige. Vi satte grensen ved muntlige avtaler om massasje, vi skulle ikke gjennomføre en massasjetime.

Samtidig hadde vi gode diskusjoner om hvordan vi skulle bruke de skjulte opptakene. Målet var ikke å fokusere på enkeltpersoner, men undersøke et system. Vi landet tidlig på at alle skulle sladdes, både kunder og massører. Gjennom flere møter diskuterte vi grad av sladding. I første omgang kom vi frem til at massørene skulle sladdes slik at de ikke kunne gjenkjennes på gaten. Det samme gjaldt hallikene. Kundene skulle sladdes slik at de ikke kunne gjenkjennes for familie og bekjente.

Vi valgte å legge oss på denne linjen fordi vi ikke kunne dokumentere at den enkelte kunde hadde kjøpt sex. Det var heller ikke hensiktsmessig å henge ut den enkelte halliken eller massøren.

Vi var mer usikre på salongene. De er i bybildet og ville bli gjenkjent av lokalkjente seere. Mens saken vokste, valgte vi å bygge historien rundt steder der vi kunne dokumentere omfattende hallikvirksomhet og mulig utnyttelse. Gjennom nye diskusjoner kom vi frem til at vi skulle sladde navn og telefonnumre på salongene. Vi zoomet også inn i bilder for å gjøre dem mindre gjenkjennelige. Det var likevel ikke til å unngå at noen ville kjenne igjen stedene, men dette var steder der vi kunne dokumentere ulovlige forhold.

Opp mot publisering valgte vi å sladde massørene ytterligere basert på reaksjoner etter påsyn. I tillegg valgte vi å vri på stemmene til alle kvinnene vi ringte, samt de som er mest sårbare og har ønsket det selv.

Noen historier ble kun fortalt i TV-dokumentaren, ikke i tilhørende nettsaker eller TV-nyhetssaker. Blant annet gjelder det scenen der vi får tilbud om sex med en ung kvinne som

er salongeierens datter. Vi ønsket å redusere det totale publiseringstrykket for de ufrivillig involverte.
Et intervju med en annen kvinne som er dømt for å ha solgt sin egen datter, ble kun brukt anonymt i en artikkel på nett, ikke i TV-dokumentaren, etter en drøfting med henne og hennes advokat.
Dokumentaren og nettsakene ble ikke delt på NRKs SOME-kontoer, dels for å redusere belastningen for de involverte, dels for å unngå hets, trakassering og eventuelle identifiseringer i kommentarfeltene.

4.6 Etikk: Visning og imøtegåelse

Vi ville gi alle som stilte opp til intervju i saken, mulighet til å se sin medvirkning på forhånd. Stort sett alle takket ja. Kirkens Bymisjon fikk se dokumentaren i sin helhet før sending. De er tettest på miljøet, og vi mente de måtte få en mulighet til å forberede sin krets.

Thaikvinner som ble intervjuet, fikk en fil av det redigerte intervjuet tilsendt på Vimeo. Alle ble gjort klar over kontekst. Vi fulgte opp med samtaler etter visning, samt etter publisering av dokumentaren. De har ikke hatt noen innvendinger. I ett tilfelle oppsøkte vi kilden for å vise filmen, men hun ønsket ikke se den. Hun var travel og mente at dette var uproblematisk for henne. Vi spurte gjentatte ganger om hun var sikker. Det bekreftet hun.
Kvinnen som var offer for menneskehandel, ga tillatelse til bruk av politiavhøret via sin bistandsadvokat. Bistandsadvokaten fikk se klientens medvirkning før sending.

I tillegg hadde kvinner vi utpeker som halliker, krav på imøtegåelse. Dette arbeidet ble tidkrevende, da de ikke ønsket å snakke med oss. Ved ett tilfelle måtte vi lete både i Oslo og Bergen før vi fant kvinnen og fikk gitt henne mulighet til å svare. En annen kvinne stakk av hver gang vi dukket opp i salongen hennes. Vi fikk til slutt tak i henne på telefon, etter flere uker med forsøk. En tredje kvinne på Østlandet benektet kjennskap til sexsalg i sine lokaler og ga en forklaring som senere viste seg å være løgn. Vi vendte tilbake med dokumentasjon, og hun fikk mulighet til ny imøtegåelse.
Vi brukte lang tid på disse imøtegåelsesrundene fordi vi ønsket å se kvinnene i øynene, sikre oss at de forsto hva vi sa, og at de forsto sine rettigheter. Dersom noen ønsket tolk, åpnet vi også for det.
Vi tok kontakt med samtlige eiere av hus vi har fokusert på i dokumentaren for å gjøre oppmerksom på at husene var filmet. Ingen av dem sa de kjente til sexsalg i lokalene. Det var vanskelig å gå dem hardere på klingen, da vi ikke hadde dokumentasjon om hva de eventuelt visste.

4.6.1 Etikk: Informasjon til andre

Vi informerte også alle som avslo intervju om at de er med i korte, anonymiserte klipp i starten av dokumentaren.
En kvinne ville at vi skulle slette avslaget hun hadde gitt oss i døren. Det virket som hun trodde at hun hadde en større plass i filmen. Vi oppsøkte henne derfor og viste henne klippet. Hun lo, så det to ganger før hun sa at det var greit og uproblematisk. Det ble ingen diskusjoner rundt andre personer.
Kvinnene vi ringte til og spurte om sex eller oppsøkte med skjult kamera, ble også orientert om opptakene og gjort oppmerksomme på at de er sladdet og at stemmene er vridd. De aller fleste har latt være å svare på våre forespørsler.

Moren og datteren som er med i en av de siste scenene, fikk samme mulighet til å se opptaket. De fikk et informasjonsskriv på thai for å oppklare eventuelle misforståelser. Datteren gjorde oss oppmerksom på at de har advokat, og vi ba henne formidle kontakt. Vi har ikke hørt noe.
Vi mener alle disse informasjonsrundene var nødvendige, både for å sikre at kvinnene ble kjent med at de kom på TV, samt at de fikk mulighet til å stille oss direkte spørsmål.

4.7 Etikk: Stigma og sårbare grupper
Vi har siden starten av prosjektet kjent på en uro for å stigmatisere thaier i Norge. Dette har vært gjenstand for diskusjoner internt i teamet, men også med prosjektledelse og redaktører. Samtidig så vi at massasjebransjen allerede led under et stigma der «alle» vet at du får «happy ending» på disse stedene. Vår research viste tidlig at dette kunne være langt mer omfattende enn som så, og muligens godt organisert kriminalitet.

Pressen skal være den svake og stemmeløses beskytter, men i denne saken støtte vi på flere dilemma. Tilsynelatende svake og sårbare mennesker utnyttet andre i samme miljø, på det groveste. Vi møtte på sterk sosial kontroll og en fryktkultur som førte til at de færreste turte å snakke. Både salongeiere og massører ga uttrykk for at de ikke ønsket at vi skulle undersøke bransjen. Dette ble forsterket av at Kirkens Bymisjon prøvde å stanse publisering av dokumentaren, selv om de mente den ga et helt presist bilde av massasjebransjen. Begrunnelsen var at de mente vi stigmatiserte kvinnene.

Vi synes funnene våre er ubehagelige, men det betyr ikke at vi kan la være å publisere. Vi har avdekket omfattende prostitusjon, hallikvirksomhet og utnyttelse av mennesker i en stor og lukket bransje i Norge. Det er kvinner som er svært dårlig integrert og som ikke kjenner sine rettigheter i det norske samfunnet. Utenforskapet forsterkes av at de også rekrutterer sine barn til denne virksomheten.
På kort sikt er det ikke sikkert at publisering av våre funn gjør livet noe lettere for dem som er ofre i denne bransjen. Men vi tror heller ikke at kvinnene får det bedre ved at våre funn blir skjult eller holdt hemmelig. Kunnskap om de ulike sidene ved denne problemstillingen er det beste grunnlaget for en god, opplyst og faktabasert debatt om hva som skal til for å forbedre situasjonen og hindre utnyttelsen av nye thaimassører.

Fase 5: Publisering

TV-dokumentaren ble publisert 7. desember 2022, i NRK TV fra klokken 06 om morgenen, på NRK1 klokken 21:20 samme kveld.
NRK Radio, våre morgensendinger på TV og Dagsrevyen hadde innslag om programmet.
Samme dag publiserte vi en lengre artikkel på nrk.no om hovedfunnene våre.
Påfølgende helg publiserte vi nok en artikkel med historien om mødre som solgte sine barn.
Saken ble fulgt opp i flere lokalaviser, av fagpressen og NRK selv.

5.1 Funn

- Rykter og antakelser om sexsalg har fulgt massasjesalongene lenge. For første gang er det nasjonale omfanget av prostitusjonen og hallikvirksomheten avdekket.

- Et stort flertall av massasjesalongene åpnet for å selge sex. I Bergen, der undersøkelsene har vært grundigst, fikk vi sextilbud fra 75% av salongene. Undersøkelser tyder på at dette tallet også gjelder resten av landet.
- Mer enn 300 kvinner reiser mellom ulike steder i Norge for å tjene penger i massasjesalonger.
- 80 salonger spredt rundt i Norge har ulike sex-annonser knyttet til seg, og ser ut til å være bordeller for omreisende kvinner.
- Vi har funnet flere tilfeller der døtre og mødre jobber sammen og selger sex.
- Kvinnene som jobber i thaimassasjebransjen, faller mellom alle stoler i norsk integreringspolitikk.

5.2 Konsekvenser

I skrivende stund er det gått en knapp måned siden sending. Allerede har flere politidistrikt varslet at de skal prioritere innsats mot thaimassasjemiljøet.

Byrådsleder Rune Bakervik i Bergen har hatt møter med bergenspolitiet og krever også at regjeringen gjør noe. Så langt har ikke regjeringen villet kommentere tematikken overhodet.

Dokumentaren er også sendt i Uppdrag granskning på SVT i Sverige. Den skal også sendes i Danmark. Svensk politi ønsker samarbeid med Norge for å etterforske saker over grensene.

Den thailandske ambassaden har i brev til NRK uttrykt bekymring for at saken kan føre til stigmatisering. Samtidig er de svært bekymret for NRKs funn. De ber om at norsk politi og norske myndigheter øker innsatsen for å hjelpe disse kvinnene.

I Bergen er fem salonger i skrivende stund stengt. Det store flertallet av Realescort-annonser er borte i byen. Ellers i landet ser det ut til at antallet annonser er halvert.

Like før innsending kom nyheten om at Kirkens Bymisjon har klaget oss inn for PFU, på vegne av fire personer.

5.3 Slik har arbeidet vært organisert

Arbeidet har gått over nesten to år. I starten ble vi hemmet av pandemien, da det var vanskelig å oppsøke salonger. Dette førte til at vi brukte mer tid på research. Vi kartla salonger, samlet data og bygget en stor database. Anette Berentsen ble tidlig koblet på som fotograf da vi skjønte at mye research måtte foregå gjennom observasjon og dokumentasjon på gateplan.
Arbeidet har vært et tett samarbeid der alle bidro på alle områder, men Anette Berentsen hadde hovedansvar for skjulte opptak og filmatiske løsninger, Christian Lura hadde hovedansvar for datainnsamling og bygging av database, og Kjersti Knudssøn hadde hovedansvar for kilder, intervjuer og regi. Kjersti Brokhaug har vært vår prosjektleder og sparringpartner.

Vedlegg

Brennpunkts publiseringer:

Massasjesalongene – 07.12.22:
https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2022/MDDP11000422

Det perfekte bordell – 07.12.22:
https://www.nrk.no/dokumentar/xl/slik-organiseres-prostitusjonen-i-massasjesalongene-1.16161525

Moren som solgte sitt barn – 13.12.22:
https://www.nrk.no/dokumentar/xl/moren-som-solgte-sitt-barn-1.16192077

Kvinnene dro til Norge etter politiaksjon – 22.12.22:
https://www.nrk.no/vestland/politiet-er-bekymret-for-prostitusjonen-i-thaimassasjebransjen-1.16226219

Andre publiseringer:

NRK Dagsrevyen – 07.12.22:
https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/202212/NNFA19120722/avspiller#t=10m16s

NRK Nyhetsmorgen – 07.12.22:
https://radio.nrk.no/serie/nyhetsmorgen/sesong/202212/NPUB32024322#t=30m58s

nrk.no – 08.12.22 - Sjokkerande omfang:
https://www.nrk.no/vestland/bekymra-for-prostituerte-i-thaimassasje-miljoa_-_-ser-ikkje-pa-seg-sjolv-som-offer-1.16211049

Aftenposten Forklart – 13.12.22:
https://www.aftenposten.no/podkast/ap/program/100194?pageId=1

NRK Oppdatert – 14.12.22:
https://radio.nrk.no/podkast/oppdatert/l_6e1f219b-3443-4902-9f21-9b3443f90203

Kode:

https://github.com/chrilur/massasjesalongene